

Lezing

Jesaja 66, 10-11 (NBV)

Laat allen die Jeruzalem liefhebben
zich met haar verheugen en juichen om haar, laat allen die om haar treuren
nu samen met haar jubelen.

Aan haar vertroostende moederborst
zullen jullie drinken en verzadigd worden, haar rijke, volle borsten
zullen je zogen en verkwikken.

Johannes 6, 1-15 (NBV)

Daarna ging Jezus naar de overkant van het Meer van Galilea (ook wel het Meer van Tiberias genoemd). Een grote menigte mensen volgde hem, omdat ze gezien hadden welke wondertekene hij bij zieken deed.

Jezus ging de berg op, en ging daar met zijn leerlingen zitten. Het was kort voor het Joodse pesachfeest. Toen Jezus om zich heen keek en zag dat die menigte naar hem toe kwam, vroeg hij aan Filippus: 'Waar kunnen we brood kopen om deze mensen te eten te geven?' Hij vroeg dat om Filippus op de proef te stellen, want zelf wist hij al wat hij zou gaan doen. Filippus antwoordde: 'Zelfs tweehonderd denarie zou niet voldoende zijn om iedereen een klein stukje brood te geven.' Een van de leerlingen, Andreas, de broer van Simon Petrus, zei: 'Er is hier wel een jongen met vijf gerstebroden en twee vissen – maar wat hebben we daaraan voor zo veel mensen?' Jezus zei: 'Laat iedereen gaan zitten.' Er was daar veel gras, en ze gingen zitten; er waren ongeveer vijfduizend mannen. Jezus nam de broden, sprak het dankgebed uit en verdeelde het brood onder de mensen die er zaten. Hij gaf hun ook vis, zo veel als ze wilden. Toen iedereen volop gegeten had zei hij tegen zijn leerlingen: 'Verzamel nu de overgebleven stukken brood, zodat er niets verloren gaat.' Dat deden ze en ze vulden twaalf manden met wat overgebleven was van de vijf gerstebroden die men had gegeten. Toen de mensen het wonderteken dat hij gedaan had zagen, zeiden ze: 'Hij moet wel de profeet zijn die in de wereld zou komen.'

Jezus begreep dat ze hem wilden dwingen om mee te gaan en hem dan tot koning zouden uitroepen. Daarom trok hij zich terug op de berg, alleen.

Overweging

Zondag Laetare. Kleinpasen. De meest lichte zondag van de veertigdagentijd. Het paars van deze tijd wordt vandaag lichter, kleurt roze. En dan de tekst die dit jaar op deze zondag gelezen wordt. Het verhaal van een spijziging. Een maaltijd. Midden in de veertigdagentijd, midden in de vastentijd.

Het verhaal van de spijziging van de vijfduizend is een van de weinige verhalen die alle vier de evangelisten vertellen. En tegelijk is de context hier bij Johannes een heel eigen en heel andere context. In het evangelie volgens Marcus bijvoorbeeld, horen wij twee verhalen van een wonderbaarlijke spijziging. Met daartussen ontmoetingen van Jezus die hem helpen om zijn blik verruimen. Verstond hij zijn eigen zending allereerst als gericht op zijn eigen joodse volk, onder meer de Syro-Fenicische vrouw heeft hem geholpen zijn opdracht breder te verstaan. Wie thuis is in de Joodse getallensymboliek ziet deze verandering terug in de twee verhalen van een wonderbaarlijke

spijziging. In de symboliek van de eerste is er voedsel voor alle joden. In de symboliek van de tweede ontvangt heel de wereld brood en vis.

Bij Johannes vinden wij slechts één verhaal dat Johannes situeert in de nabijheid van het pesachfeest, het Joodse paasfeest. Een nabijheid die wij inhoudelijk moeten verstaan. Wat hier gebeurt, hier bij het meer van Galilea, Johannes noemt het de zee van Galilea, en hier op die berg waarop Jezus gaat zitten, dat roept herinneringen op aan die andere zee, de schelfzee, waar het volk toen doorheen trok, op weg uit de slavernij. Het roept herinneringen op aan die andere berg, de Sinaï. Herinneringen aan de tocht door de woestijn en aan het manna dat het volk toen voedde.

En één dag later, na de spijziging dus, worden deze herinneringen ook expliciet genoemd. In een gesprek tussen Jezus en de menigte en de autoriteiten en zijn eigen leerlingen. De mensen verlangen een teken. Weer. En zij herinneren Jezus aan Mozes en aan het manna, het brood uit de hemel. En in zijn reactie identificeert Jezus zichzelf niet zozeer met Mozes, maar vooral met het manna zelf. 'Ik ben het brood', zegt hij. En: 'Mijn lichaam is het ware voedsel en mijn bloed is de ware drank. Wie mijn lichaam eet en mijn bloed drinkt, blijft in mij en ik in hem.' Woorden die doen denken aan de instellingswoorden van Jezus tijdens zijn laatste maaltijd met zijn vrienden, waarover ons de andere evangelisten vertellen. Johannes zelf vertelt niet over deze laatste maaltijd. In plaats daarvan vertelt Johannes de voetwassing. En hij geeft ons daarmee aan het einde van het leven van Jezus een visie op leiderschap. Maar bij Johannes lijkt dan wel onze lezing van vandaag, de spijziging, en het gesprek daarover, de functie van de instelling van een herinnerende, present stellende maaltijd te vervullen. Maar hier bij Johannes zijn de woorden van Jezus ook harde woorden. Ook uitsluitende woorden. 'Als u het lichaam van de Mensenzoon niet eet en zijn bloed niet drinkt, hebt u geen leven in u.', zegt Jezus. En deze woorden geven aanstoot. Sommige leerlingen van Jezus trekken zich na dit gesprek terug. Wat Johannes ons hier vertelt, spiegelt de moeilijkheden en de pijn van zijn eigen tijd. Het spiegelt het trauma van de steeds dieper wordende breuk tussen synagoge en kerk.

Zoveel over de context. Nu keer ik terug naar het gebeuren zelf. Naar de spijziging van de vijfduizend. Wat mij treft in het verhaal zoals Johannes het ons vertelt, dat is de jongen. Wij ontmoeten hem alleen hier bij Johannes. Een kind met vijf gerstebroden en met twee visjes. Andreas, de broer van Simon Petrus merkt hem op, hem en het voedsel dat hij bij zich heeft. En hij denkt tegelijk: wat hebben we daar nou aan? Voor al die vele mensen... Jezus echter laat de mensen zitten. Daar in het gras. In de grazige weide (Ps. 23). En hij dankt. En hij deelt. En het is genoeg. Voor al die vele mensen. En er is zelfs nog over.

Het wonder gebeurt. Maar het wonder hangt niet in het luchtledige. Het komt niet zomaar uit de lucht vallen. Nee. Het wonder begint met deze jongen. Met dit kind dat vijf gerstebroden heeft en twee visjes. Het begint ermee dat iemand iets heeft en het geeft. Het deelt. De gever zelf hoeft helemaal niet groot en bijzonder te zijn. En ook helemaal niet in een bijzondere positie om te kunnen helpen. De gever is een kind. En ook wat de gever te geven heeft hoeft helemaal niet bijzonder te zijn. Twee visjes. En gerstebroden. Arme lieden eten. Die gerstebroden herinneren trouwens wel aan een andere bijzondere spijziging. Aan Elisa, die tijdens een hongersnood honderd profeten met gerstebroden voedde. En ook daar was wat te weinig leek genoeg.

De gever noch de gave zijn bijzonder. Wat er is, is klein en weinig. Maar het is er wel. En het doet ertoe. Wat er is maakt het wonder mogelijk. Het wonder is geworteld in het handelen van mensen. In de gave van dit kind. In het delen van dit kind. In dit kleine teken.

Wij horen dit verhaal vandaag op zondag Laetare. En al luisterend plaatsen wij ons in het eeuwenoude Bijbelse verlangen naar een wereld die 'brood genoeg heeft voor zo'n grote hongerige

menigte'. Laten wij ons raken door het eeuwenoude profetenbeeld van een zorgzame stad. Een stad als een moeder die haar kinderen voedt aan haar borst (Jes. 66, 10-11).

En wij horen dit verhaal een paar dagen na biddag voor gewas en arbeid. Een in deze vorm protestants gebruik dat in de geschiedenis van de oecumenische Ekklesia volgens mij nooit echt een plaats heeft gehad. Maar wel een dag met ook katholieke wortels en een dag die in mijn ogen aansluit bij wat wij nu in onze tijd als belangrijk ervaren. Het bidden voor datgene waar wij ons voor inzetten in ons leven. En het vragen om zegen over het werk dat wij doen. Dat wat wij doen ten goede mag komen aan deze wereld.

En bidden voor het gewas. Beseffen dat het niet vanzelfsprekend is, al dat eten in onze winkels. Dat ongelooflijk rijke assortiment dat zo vanzelfsprekend steeds maar weer wordt aangevuld. Beseffen hoeveel moeite het kost om dit voedsel te kunnen oogsten. Erbij stilstaan dat de prijs van ons eten vaak niet klopt met wat wij afrekenen aan de kassa. Maar dat de werkelijke prijs elders en door anderen en door de komende generaties wordt betaald.

Zo luisteren wij naar het verhaal dat Johannes ons hier vertelt met onze eigen vragen en vanuit onze eigen tijd. Zo voegen wij al luisterend ook onze eigen context toe aan het verhaal van de spijziging. Zo brengen wij ook onze eigen moeheid mee bij het luisteren naar dit verhaal. En onze eigen moedeloosheid. De uitdagingen waarvoor wij met onze wereld staan zijn zó groot. Wat kunnen wij nou doen? Wat kunnen wij nou betekenen? Tegenover zo'n soms overweldigend voelende grootsheid van problemen en vragen.

En misschien bemoedigt ons de evangelist Johannes dan. Wij hoeven het wonder immers niet zelf te doen. Daar hoeven wij onszelf dus ook niet mee te overvragen. Maar misschien kunnen wij het wonder wel mogelijk maken. Zo klein als we zijn. Daar is niet zo veel voor nodig. Vijf gerstebroden en twee visjes zijn genoeg.

Amen

Ekklesia Leiden
Rapenburg 100
2311GA Leiden
www.ekklesialeiden.nl
info@ekklesialeiden.nl